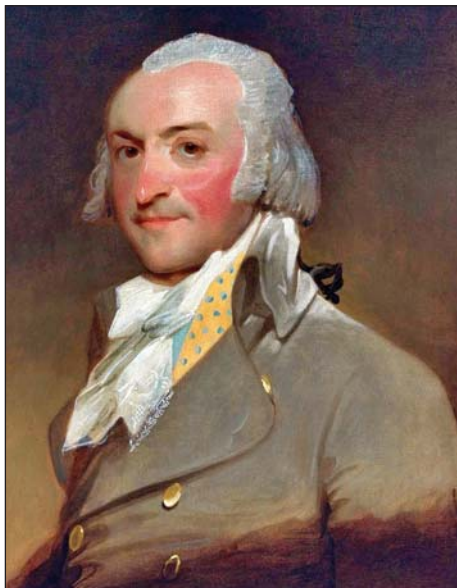

Historické základy environmentalizmu a environmentálneho práva (LVI.)

„Zem je spoločná matka všetkých smrteľníkov“

Titus Livius, 59 pred n. l. - 17 n. l.

John Jacob Astor, syn mäsiara z Walldorfu, zbohatol na biodiverzite

Človek lovom pre mäso, tuk, kosti, kožu, kožušinu, lieky, parohy, trofeje, fetišizmus, zoológické záhrady, arény, domestikáciu alebo z rozmaru pre zábavu, prípadne na ochranu zdravia a na obranu podmienok vlastného života a environmentu (zabezpečenie environmentálnej bezpečnosti) stále intenzívnejšie a vo väčšom rozsahu začal likvidovať ostatné druhy živočíšnej ríše. Priamo ich odchytom alebo usmrctvaním, nepriamo premenou ich biotopov na poľnohospodárske pozemky až púšte. Odlesňovanie, odvodňovanie, ktoré si následne vyžiadalo zavlažovanie, znečistenie vôd, zastavanie území, kontaminácie a iné degradácie pôd, vyvolané eróznou-denudačnými alebo dezertifikačnými procesy, viedli neraz k masívnemu úbytku až vyhynutiu viacerých druhov (v miestnom, regionálnom až globálnom meradle). Kým domorodé kmene sa obmedzili na lov pre vlastnú potrebu, prisťahovalci lovili, resp. začali organizovať **lov pre obchodné účely**. Na tom vybudoval prvé miliónárske impérium v Amerike

Vlkovec psohlavý vyhynul v roku 1936

Nemec John Jacob Astor (1763 - 1848), mäsiarov syn z Walldorfu, ktorý v roku 1784 emigroval do Nového sveta, kde založil spoločnosť pre obchod s kožušinami – Astor American Fur Company, ktorú orientoval najmä do oblasti Veľkých jazier. Po nej rozšíril svoju pôsobnosť prostredníctvom Pacific Fur Company na západ a prostredníctvom Southwest Fur Company na juhozápad. Táto spoločnosť vykupovala kožušiny predvažne na území Louisiany, západne od rieky Mississippi, ktoré 30. apríla 1803 USA odkúpili za 15 mil. dolárov od Francúzska (následne od Španielov odkúpili 22. februára 1819 východnú Floridu, od Mexičanov v roku 1848 za 15 mil. dolárov už anektovaný Texas, Kaliforniu a Nové Mexiko, od cárskeho Ruska 30. marca 1867 za 7,2 mil. dolárov Aljašku; v roku

1898 získali Havaj, Kubu, Portoriko, Guam a Filipíny, v roku 1912 Arizonu a predtým v roku 1903 časť Panamy (tu postavili v rokoch 1906 - 1914 Panamský prieplav aj podľa projektov Košičana Bélu Gerstera, tvorca Korintského prieplavu). Jacob Astor zaviedol severoamerický systém lovu kožušinových zvierat domorodcami – Indiánmi, od ktorých kožušiny vykupoval za bagatel' alebo ich vymieňal za nekvalitnú pálenku, čím rozšíril medzi nimi alkoholizmus. Kožušiny potom draho predával v Amerike, Európe i v Číne. Po vyhlásení obchodného embarga s Európou zisky z kožušín použil na skupovanie pozemkov a nehnuteľností už v americkom New Yorku (pôvodne Novom Amsterdame v roku 1667 získanom Angličanmi výmenou od Holanďanov za juhoamerický Surinam) s rozšírením developerstva aj do jeho okolia. K šíreniu alkoholizmu pridal aj obchod s ópium, ktorého 10 ton v roku 1816 vyviezol z Turecka do Číny a takúto výnosnú aktivitu nasmeroval aj do Veľkej Británie. Ako prvý americký miliónár a najbohatší muž USA na sklonku života venoval časť prostriedkov na filantropiu (napríklad na vybudovanie knižníc v New Yorku a v rodnom Walldorfe) a na zabezpečenie svojich potomkov, pričom všetky obchodné doklady a účtovné knihy dal spáliť. Na obnovu toho, čo svojim konaním a obchodovaním zničil, nevydal ani dolár. Okrem zahájenia likvidácie biodiverzity Severnej Ameriky sa pričínili aj o úpadok kultúry a morálky jej pôvodných obyvateľov, pre ktorých v roku 1837 zriadili v Oklahome a v častiach okolitých štátov tzv. Indiánske teritórium. Kým v roku 1863 americký prezident Abraham Lincoln (zavraž-

dený 14. apríla 1866, v roku založenia Ku-klux-klanu) proklamáciou oslobodil černochoch od otroctva, zákon z roku 1866 uprel Indiánom občianske práva. Stalo sa tak po poprave bojovníka za zrušenie otroctva Johna Browna v roku 1859 a pred popravou (16. novembra 1885) Louisa Riela v Kanade, zástancu Indiánov (v tom čase už John D. Rockefeller prostredníctvom prvého amerického trustu Standard Oil Company z roku 1879 kontroloval 90 % zásobovacej ekosystémovej služby – ťažby ropy a jej rafinácie). Obdobne postupovali v cárskom Rusku a v Sovietskom zväze, kde „neprispôsobivé národy“, časť Židov a mnohých „nevedomelých“ občanov likvidovali alebo vysídľovali na Sibír, kde sa tiež rozšíril lov kožušinových zvierat, osobitne sobol'ov, najmä pre preslávené

Vlkovec - vakovlci

obchody v Petrohrade. Kolonizovanie veľkých území v Afrike a v Ázii, ako aj Austrálie a Nového Zélandu, po pripojení týchto krajín Jamesom Cookom v roku 1770 k Veľkej Británii, postupne viedlo k exploatacii ich prírodných zdrojov a k ničeniu biodiverzity koloniálnymi mocnosťami (kolonizátormi) a ich podnikateľmi v spojení s utláčaním i redukciiou ich pôvodného obyvateľstva. V Austrálii po príchode kolonizátorov (od roku 1788) zakrátko vyhubili 27 druhov cicavcov, 23 druhov vtákov a 3 druhy obojživelníkov (už predtým v priebehu 5 000 rokov po príchode prvých obyvateľov tohto kontinentu, títo stihli zlikvidovať všetky obrovské vačkovce, väčšinu nelietavých vtákov a viaceré druhy plazov). V Európe len v rokoch 1500 - 2000 vyhynulo 22 druhov mäkkýšov, 6 druhov hmyzu, (poznámka autora: rok 1500 bol určený ako východiskový na určovanie hynutia novodobých - recentných druhov; holocénne vymieranie sa uvádza od roku 10 000 pred n. l., t. j. za 12 000 rokov). Po roku 2000 k nim pribudli ďalšie druhy živočíchov a viaceré sú kriticky ohrozené. Európska komisia zverejnila 22. novembra 2011 výsledky hodnotenia Európskeho prírodného dedičstva, podľa ktorého cca 6 000 druhov živočíchov zaradila medzi ohrozené. Ide o 44 % sladkovodných mäkkýšov, 20 % suchozemských mäkkýšov, 11 % chrobákov, 9 % motýľov, 37 % sladkovodných rýb, 23 % obojživelníkov, 19 % plazov, 13 % vtákov a 15 % cicavcov. Okrem nich aj 467 druhov cievnatých rastlín (podrobne druhové zloženie uvádza Európsky červený zoznam (<http://ec.europa.eu/environment/nature/>

conservations/species/redlist). Do roku 2050 sa odhaduje až desaťnásobné zrýchlenie úbytku druhov. Pritom 34 % Európanov nepočulo slovo „biodiverzita“, 28 % toto slovo už počulo, no nevie, čo znamená a len 38 % pozná jeho význam, avšak aj z nich si značná časť neuvedomuje dopad jej poklesu na človeka (na seba). Jej členeniu na ekosystémovú, genetickú a druhovú biodiverzitu väčšina nerozumie. Len 17 % Európanov si myslí, že sa ich tento negatívny jav priamo dotýka. „Zvyšných“ výrazne prevažujúcich 83 % túto skutočnosť zamieta alebo ignoruje. A to sme v európskej kolíske tzv. západnej kultúry – „výkvetu“ civilizácie. Ako by dopadlo pri takejto ankete a hodnotení Slovensko, zatiaľ nevieme, predpokladá sa však, že by kazilo európsky priemer, lebo potreby zachovania biodiverzity väčšina jeho obyvateľov nevzťahuje na seba, nevníma alebo vníma len z hľadiska „nespratného“ medveďa či rybožravého kormorána, prípadne akejsi „infantilnej ochrany nejakého motýlika alebo chrobáčka“. Nezriedka ju stotožňuje, napríklad s problémami premnoženia podkôrneho hmyzu v smrečinových monokultúrach alebo komárov po povodniach. Skoro nikto si nedokáže predstaviť, že bez biodiverzity by Slovensko ostalo vyľudnené a životné prostredie človeka by na Slovensku prestalo existovať, čo platí aj pre Európu a celý svet. Už oveľa skôr pred jej zánikom by sa zrútila jeho ekonomika, rapídne znížila environmentálna využiteľnosť regiónov a dostavil taký úpadok ekosystémových služieb v celej krajine, ktorý by viedol k sociálnym nepokojom a k emigrácii (napríklad až na úroveň Holandska, zaplaveného morom, v dôsledku otepľovania vplyvom zmien klímy), až k deštrukcii celého politického, štátneho a sociálno-ekonomického systému. Utešovať sa

a alergénová ambrózia palinolistá (*Ambrosia artemisiifolia*). Naivne veríme, že kaukazský boľševník obrovský (*Heracleum mantegazzianum*), ktorého furokumaríny pôsobia podobne ako bojová chemická látka yperit, sa po západné a južné Slovensko z Kysúc až Zamaguria nerozšíri (pritom prvý údaj jeho výskytu v SR zaznamenali len nedávno v roku 1963). Medzi ďalšie nebezpečné invázne druhy rastlín na Slovensku zaraďujeme ježatec laločnatý (*Echinocystis lobata*), rudbekiu strapatú (*Rudbeckia laciniata*), hviezdnik ročný (*Stenactis annua*), netýkavku malokvetú (*Impatiens parviflora*), pajaseň žliazkatú (*Ailanthus altissima*), javorovec jaseňolistý (*Negundo aceroides*), astru novobelgickú (*Aster novi-belgii*) a astru kopijovitolistú (*A. laeolatus*). Na severoamerický agát biely (*Robinia pseudoacacia*) sme si už akosi zvykli a dodržiavanie/uplatňovanie ustanovení o likvidácii burín a inváznych druhov rastlín podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny a zákona č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy ako by sme nebrali vážne. Stačí sa pozrieť na stovky hektárov v minulosti využívaných lúk a pasienkov, ale aj ďalších zanedbaných pozemkov (vinohradov, sadov, záhrad, polí) a brehy viacerých vodných tokov. Donedávna sme až „ideologicky znenávideli“ amerického škodcu – pásavku zemiakovú (*Leptinotarsa decemlineata*), ku ktorej sa nedávno pridal kukuričiar koreňový (*Diabrotica virgifera*), spôsobujúci značné škody na produkcii kukurice aj v Amerike. V takýchto prípadoch určite u nikoho neobstoja názory, že invázne druhy organizmov „právom silnejšieho“ nahrádzujú pôvodné druhy, z ktorých však viaceré „obviňujeme“ z bránenia rozvoja rôznych (prevažne ekonomických) aktivít človeka; neraz aj z ohrozovania jeho zdravia alebo vhodnosti, bezpečnosti a využiteľnosti jeho environmentu, takže ich vyhynutie mnohí laicky až naivne dokonca považujú za ľudstvu prospešné. Nad **Červeným zoznamom IUCN** väčšina ľudí len mávne rukou bez toho, aby si uvedomovala stav, trendy a dôsledky vyhynutia, vymiznutia a ohrozenosti organizmov. Podľa Verzie 2013.1 tohto zoznamu (k 2. júlu 2013) odborníci z celého sveta za hodnotené obdobie zaznamenali už **vyhynutie 741 taxónov živočíchov** (z toho 709 EX – vyhynutých a 32 EW – vyhynutých vo voľnej prírode) a **119 taxónov rastlín** (z toho 90 EX a 29 EW). **Celkove ide o 860 taxónov** (prevažne druhov) vyhynutých recentných organizmov (EX+EW). Z tohto počtu taxónov je 79 cicavcov (77+2, vrátane 2 druhov primátov a 5 druhov šeliem), 134 vtákov (130+4, vrátane 16 druhov holubov, 5 druhov bocianov, 6 druhov husí, 19 druhov papagájov, 42 druhov spevavcov, 21 druhov žeriavov, 2 druhov dravcov a 2 druhov sov), 23 plazov (22+1), 36 obojživelníkov

Dront nelietavý vyhynul v roku 1681

Zebra quagga vyhynula v roku 1883

môžeme zatiaľ len tým, že mnohé európske štáty sú na tom v tomto smere ešte horšie. K výsledkom výskumov vedcov, prognózam odborníkov relevantných medzinárodných organizácií a vyhláseniam OSN, UNESCO, UNEP, OECD a EÚ sa stavíme prevažne skepticky alebo ľahostajne, dokonca ich bagatelizujeme až zosmiešňujeme. Nepripúšťame si ani **ohrozenie našich ekonomických záujmov inváznyimi druhmi organizmov**, napríklad rastlín, vytvárajúcich monocenózy – zlatobyl obrovská (*Solidago gigantea*) a zlatobyl kanadská (*S. canadensis*), krídatka – pohánkovec japonský (*Fallopia japonica*) a pohánkovec sachalinský (*F. sachalinensis*), netýkavka žliazkatá (*Impatiens glandulifera*) spod Himalájí; zo Severnej Ameriky topinambur – snečnica hlíznatá (*Helianthus tuberosus*)

(34+2), 68 druhov rýb – lúčoplutvovcov (61+7), 61 hmyzu (60+1, z toho 27 druhov motýľov a 16 druhov chrobákov), 13 kôrovcov (12+1), 295 ulitníkov (281+14) a 29 lastúrníkov. **V troch kategóriách všeobecne ohrozených organizmov** (CR – kriticky ohrozených, EN – ohrozených a VU – zraniteľných) sa ocitlo **11 092 taxónov živočíchov** (z toho 2 298 CR, 3 370 EN a 5 424 VU), vrátane 1 140 cicavcov (196+446+498), 1 313 vtákov (197+389+727), 847 plazov (151+313+383), 1 948 obojživelníkov (519+773+656), 180 drsnokožcov (20+44+116), 1 041 lúčoplutvovcov (389+484+1041), 12 pavúkocov (4+5+12), 723 kôrovcov (137+179+407), 835 hmyzu (120+215+500), 164 lastúrníkov (66+53+45), 1 707 ulitníkov (482+427+798). **30 530 taxónov živočíchov zaradili do kategórií menšej ohrozenosti** (NT/ predtým LR/nt – takmer ohrozených, LR/cd – málo ohrozených, LC – najmenej ohrozených), z toho 3 295 NT, 30 LR/cd a 27 205 LC. Ako **údajovo nedostatočných** (DD = Data Deficient) vyhodnotili 10 304 taxónov živočíchov. Celkove **do 9 kategórií zaradili v roku 2013 až 52 667 taxónov živočíchov** (37 2015 stavovcov), z toho napríklad 5 501 cicavcov, 10 064 vtákov, 4 066 plazov, 6 411 obojživelníkov, z rýb 1 088 drsnokožcov, 5 násadoplutvovcov, 9 974 lúčoplutvovcov, ďalej 76 sliznatiek, 3 163 kôrovcov, 4 230 hmyzu, 698 lastúrníkov,

Alca veľká vyhynula v roku 1844

5 837 ulitníkov, 842 koralovcov, 195 hlavonožcov, 371 holotúrií. Pritom treba podotknúť, že v období 1996 až 2013 boli stopercentne hodnotené len cicavce (5 501 druhov) a vtáky (10 064 druhov), pričom z plazov (9 789 druhov) len 42 %, z obojživelníkov (7 044) 91 %, z rýb (32 500) len 34 %, z hmyzu (viac než 1 mil. taxónov) len 0,4 %, mäkkýšov (85 000) len 8 %, z kôrovcov (47 000) len 7 %, koralovcov (2 175) 39 %, pavúkovcov (102 248) iba 0,03 %. Za uvedenú dobu (15 rokov) však ohrozenosť vzrástla u cicavcov o 44 taxónov a u vtákov o 206 taxónov. Do 9 kategórií zaradili celkovo 17 604 taxónov rastlín, z toho 90 EX, 29 EW, 19 20 CR, 2 871 EN, 5 038 VU, 1 447 NT, 211 LR/cd, 4 640 LC a 1 358 DD. Kým zo 307 689 taxónov 119 vyhynulo (z toho 102 Magnoliopsida), 9 829 sa ocitlo v troch kategóriách ohrozenia (z toho najviac 7 998 Magnoliopsida, 1 180 Liliopsida, 202 Coniferopsida, 192 Cycadopsida a 141 Polypodiopsida). Hodnotených však bolo len 17 604 taxónov (6 %). Za dobu 15 rokov pritom ohrozenosť vzrástla u nahosemenných rastlín o 257 taxónov a u krytosemenných rastlín o 3 992 taxónov. Okrem toho do 9 kategórií zaradili 1 druh kriticky ohrozenej huby, 2 druhy lišajníkov (1 CR) a 15 druhov hnedých rias (4 CR). Celkovo zo 64 898 opísaných stavovcov, 1 305 250 bezstavovcov, 307 689 rastlín a 51 623 húb, lišajníkov a hnedých

Vajce vyhubeného slonieho vtáka *Aepyornis maximus* (3,4 m a 400 kg) z Madagaskaru vydražili 24. 4. 2013 v londýnskom aukčnom dome Christie's na 66 675 libier (78 211 eur)

riias – spolu z cca 1 729 460 známych taxónov organizmov (z toho 70 289 hodnotených) bolo do troch kategórií ohrozenosti (CR+EN+VU) zaradených 7 358 stavovcov a 3 734 bezstavovcov (11 092 živočíchov), 9 829 rastlín a 9 húb, lišajníkov a hnedých rias (spolu 20 930 taxónov organizmov s nárastom za 15 rokov o 10 397 taxónov). Z uvedeného vyplýva, že väčšina taxónov nebola hodnotená (NE = Not Evaluated), resp. ich ešte nebolo potrebné hodnotiť. Niektoré taxóny z nich však možno považovať za regionálne vyhynuté (RE = Regionally Extinct). Tieto sa spolu s ohrozenými druhmi spravidla uvádzajú v Červených zoznamoch/knihách jednotlivých štátov alebo kontinentov. Na podnet Karla Friedla z MK ČR a Jozefa Klindu z MK SSR zo začiatku osemdesiatych rokov minulého storočia pod vedením Státního ústavu památkové péče a ochrany přírody v Prahe (prostredníctvom Státního zemědělského nakladatelství v Prahe a vydavateľstva Příroda v Bratislave) začala vychádzať Červená kniha ohrozených

a vzácnych druhov rastlín a živočíchov ČSSR (I. diel Vtáci v roku 1988, II. diel Kruhoúste, ryby, obojživelníky, plazy a cicavce v roku 1989, III. diel Bezstavovce v roku 1992, IV. diel Sinice a riasy, huby, lišajníky a machorasty v roku 1995, V. diel Vyššie rastliny v roku 1999). Na ich zostavení sa podieľali desiatky vedcov a odborníkov, spočiatku pod vedením edičnej rady na čele s akademikom Vlastimilom Barušom a akademikom Ľudovítom Weismannom. Nový Červený zoznam rastlín a živočíchov Slovenska vyšiel v zborníku Ochrana prírody 20 v roku 2001. Červenú knihu v roku 1989 vydalo aj Maďarsko (Vörös könyv), v roku 1992 Poľsko (Czerwona lista zwierząt ginacych i zagrożonych w Polsce), v roku 1984 Nemecko (Rote Liste der gefährdeten Tiere und Pflanzen in der Bundesrepublik Deutschland), v roku 1984 Bulharsko (Červená kniha na NR Bulgaria; nové 3 diely z roku 2011 zverejnili digitálne), v roku 1978 Sovietsky zväz (Krasnaja kniga SSSR; v roku 1985 nová); po jeho rozpade aj v roku 1992 Litva (Lietuvos raudonoji knyga), v roku 1993 Bielorusko (Čyrvonaja kniga Respubliki Belarus), v roku 2005 Ukrajina (Červona kniga Ukraini), v roku 2005 Rusko (Krasnaja kniga

Rossii), v roku 1995 Tatarstan (Krasnaja kniga Respubliki Tatarstan) atď. Svoje červené knihy vydali aj Brazília, Mexiko, Ekvádor, India, Srí Lanka, Bangladéš, Austrália a ďalšie štáty. Na medzinárodnej úrovni vyšla prvá červená

knihy – *Red Data Book 1* – Mammalia (Cicavce) a 2 – Aves (Vtáky) v pôsobnosti IUCN v roku 1966, 3 – Amphibia & Reptilia (Obojživelníky & Plazy) v roku 1975. Predchádzal jej červený zoznam *IUCN Red List of Threatened Species* z roku 1963. Prvú *The IUCN Plant Red Data Book* z roku 1978 pre ohrozené druhy rastlín nahradila v roku 1997 objemná publikácia *IUCN Red List of Threatened Plants*. Európsky zoznam zriedkavých, ohrozených a endemických rastlín (List of rare, threatened and endemic plants in Europe) z roku 1977 zverejnili Rada Európy v Strasbourgu v roku 1983. Európske červené zoznamy obojživelníkov a plazov pochádzajú z roku 2009. V súčasnosti takéto zoznamy zverejňuje Európska environmentálna agentúra v Kodani v spolupráci s IUCN a jednotlivými európskymi štátmi.

Červené zoznamy/knihy slúžia ako odborný podklad pre environmentálnu legislatívu. V SR na tieto nadviazala vyhláška MŽP SR č.93/1999 Z. z. o chránených

rastlínach a chránených živočíchoch a o spoločenskom ohodnocovaní chránených rastlín, chránených živočíchov a drevin. Táto vyhláška zrušila pôvodnú vyhlášku Povereníctva školstva a kultúry č. 211/1958 Ú. v., ktorou sa určujú chránené druhy rastlín a podmienky ich ochrany, vyhlášku Predsedníctva SNR č. 125/1965 Zb. o ochrane voľne žijúcich živočíchov v znení vyhlášky SKŽP č. 156/1992 Zb. a vyhlášku MŽP SR č. 192/1993 Z. z. o spoločenskom ohodnotení vybraných častí prírody, ktorej predchádzali staršie nariadenia KNV v tejto veci z rokov 1973 – 1975. Nový zoznam chránených rastlín a chránených živočíchov, ako aj zoznam druhov európskeho významu, druhov národného významu, druhov vtákov a prioritných druhov, na ktorých ochranu sa vyhlasujú chránené územia, ako aj ďalšie relevantné zoznamy (napríklad inváznych druhov rastlín) uviedla vyhláška MŽP SR č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (vyhlášok č. 492/2006 Z. z., č. 638/2007 Z. z. a č. 579/2008 Z. z.). Podľa uvedenej vyhlášky z roku 2003 je v SR chránených 813 druhov/poddruhov a 12 taxónov na úrovni rodu. Podrobnejšie možno uviesť, že na Slovensku zo 422 taxónov stavovcov 8 vyhynulo, 109 zaradili do troch kategórií ohrozenosti (z toho 10 CR) a 131 medzi menej ohrozené (LR). Pre úplnosť 19 druhov bolo označených ako DD a 23 ako NE. Zo 4 druhov mihúľ sú 3 ohrozené, zo 79 druhov rýb je ohrozených 55 (4 vyhynuli), z 18 druhov obojživelníkov všetkých 18, z 12 druhov plazov 11, z 219 druhov vtákov 96 (2 vyhynuli, 4 DD a 19 NE), z 90 druhov cicavcov 47 (2 vyhynuli, 15 DD a 4 NE). Vyhynulo aj 6 druhov motýľov (z cca 3 500 druhov), 2 druhy chrobákov (zo 6 498 druhov), 4 druhy vážok (zo 75 druhov), 16 druhov pavúkovcov (z 934 druhov) a 2 druhy mäkkýšov (z 277 druhov). Celkovo vyhynulo na Slovensku 30 druhov bezstavovcov (174 zaradili ako DD a 135 ako NE). V kategóriách ohrozenosti sa ocitlo z 24 089 druhov až 1 854 druhov bezstavovcov (191 CR + 369 EN + 982 VU + 312 LR), z toho 94 motýľov, 714 chrobákov, 361 pavúkovcov, 126 mäkkýšov. Ohrozenosť bezstavovcov v SR predstavuje 8,4 % (5,4 % v kategóriách CR+EN+VU); stavovcov 59 % (23,5 % v kategóriách CR+EN+VU). Z 3 352 druhov vyšších rastlín 77 vyhynulo a 1 301 je ohrozených (z 909 machorastov vyhynulo 26 druhov a 396 je ohrozených, z 1 585 druhov lišajníkov vyhynulo 88 a 471 je ohrozených, z 2 469 druhov vyšších húb vyhynulo 5 a 182 je zaradených do štyroch kategórií ohrozenosti). Ohrozenosť nižších rastlín v SR (vrátane húb a bez kategórie EX) predstavuje 16,3 %, ohrozenosť vyšších rastlín 40,3 % (z toho 30,3 % v kategóriách CR+EN+VU). Kým sa „červené zoznamy“ rozširujú a „červené knihy“ hrubnú, biodiverzita sa na Slovensku, Európe a na Zemi redukuje. Ak sa nepodarí tento trend zastaviť a zvrátiť, červené zoznamy/knihy ostanú len pamiatkou na mnohé taxóny a možno aj spomienkou na život v mnohých regiónoch a na svete. Ostáva len otázka, či si vôbec bude mať kto ešte na život a životné prostredie na Zemi spomenúť.

„Zem by mala byť skrásňovaná, nie vykorisťovaná.“
Ernest Hemingway (1899 – 1961)

RNDr. Jozef Klinda